

УДК 343.265

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.24>**Олена Євдокімова,**

канд. юрид. наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ У ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У статті здійснюється порівняльний аналіз порядку застосування умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі в Австрії, Англії, Данії, Іспанії, Латвії, Норвегії, Польщі, США, Туреччині, Україні, ФРН, Хорватії, Швейцарії. В Україні засуджений до довічного позбавлення волі може бути звільнений від подальшого відбування цього виду покарання лише після відбуття двадцятирічного строку на підставі указу Президента про помилування. Встановлено, що у зарубіжному праві, з огляду на національні особливості, питання дострокового звільнення засуджених від відбування довічного ув'язнення вирішується в інший спосіб та з певними особливостями. Вивчення положень кримінального законодавства цих країн свідчить, що їх механізм умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі спрямований на забезпечення балансу між захистом прав і свобод засудженого та охороною прав та законних інтересів інших осіб, суспільства та держави. З метою зрівноваження цих інтересів деякі з цих країн встановлюють абсолютну заборону на дострокове звільнення від відбування довічного позбавлення волі стосовно певних видів злочинних діянь. Така заборона прямо передбачається в законі або встановлюється за рішенням суду. По-різному вирішується і питання умов такого звільнення, що полягає у встановленні різних розмірів мінімального строку відбуття покарання; тривалості іспитового строку, який слідує після звільнення від довічного позбавлення волі тощо. Розмір мінімального строку відбуття покарання у цих країнах може прямо закріплюватися у законі, або його визначення належить до повноважень суду. У праві цих країн не виявлено тенденції щодо відмови від застосування довічного позбавлення волі. Навпаки, встановлено, що країни, які довгий час не передбачали цей вид покарання в національній системі покарань, зокрема Іспанія, знов його впровадили, а деякі процес реформування механізму дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі спрямували на встановлення більш суворих умов такого звільнення. Встановлено, що країни, які не передбачають довічного позбавлення у системі покарань внутрішнього права, широко застосовують до осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини насильницького чи сексуального характеру, заходи безпеки у виді примусової ізоляції від суспільства на невизначений термін, якій може тривати і довічно.

Ключові слова: покарання, довічне позбавлення волі, умовно-дострокове звільнення, помилування.

Постановка проблеми. Довічне позбавлення волі є найбільш суворим видом покарання, яке застосовується у багатьох країнах світу. Це один із найбільш дискусійних видів покарання. До його проблемних аспектів належить питання можливості умовно-дострокового звільнення засуджених від його відбування. Вважається, що наявність такого права дисциплінує правопорушника, протидіє виникненню у нього почуття безнадійності, а також «безкарності» за діяння, вчиненні під час відбування покарання. До того ж демократичне суспільство не повинно перешкоджати поверненню у свої ряди тих, хто після свого морального очищення здатний до реінтеграції до нього. Саме тому у декларації, прийнятій на шостому конгресі

ООН у 1981 р. («Каракаська декларація»), наголошувалося на тому, що довічне позбавлення волі не відповідатиме бажаним цілям, якщо будуть відсутні адекватні заходи для повернення таких засуджених до основного потоку соціального життя на відповідному етапі [1, с. 74].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань застосування покарання, у тому числі довічного позбавлення волі, присвятили свої праці О. П. Горох, О. О. Дудоров, І. В. Красницький, В. М. Куц, А. А. Музика, Є. О. Письменський, Ю. А. Пономаренко, А. Х. Степанюка, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк та інші вчені. Втім, якщо на сучасному етапі розвитку наукової думки домінують погляди, які визна-

ють доцільність реформування механізму умовно-дostroкового звільнення від відбування довічного позбавлення волі у законодавстві України, то щодо визначення умов такого звільнення існує чимало правових позицій.

Мета статті – аналіз зарубіжного досвіду у сфері правової регламентації умовно-дostroкового звільнення від відбування довічного позбавлення волі для визначення шляхів удосконалення відповідних кримінально-правових положень законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз кримінально-правового регулювання застосування довічного позбавлення волі у зарубіжному праві дозволяє говорити про існування двох його видів: 1) *офіційне* – довічне позбавлення волі як вид покарання передбачається у кримінальному законі; 2) *неофіційне* – хоча довічне покарання і не передбачено у системі покарань, проте засуджений може утримуватися в ізоляції до його біологічної смерті внаслідок застосування інших кримінально-правових заходів, відмінних від покарання. У разі застосування *офіційного* довічного позбавлення волі у зарубіжному праві: 1) може передбачатися абсолютна заборона на умовно-дostroкове звільнення від цього покарання; 2) дострокове звільнення здійснюється на підставі рішення виконавчої влади або Глави держави; 3) дострокове звільнення відбувається на підставі рішення суду; комісії по УДЗ або аналогічного органу.

Абсолютна заборона на умовно-дostroкове звільнення у національному праві передбачають наприклад, Англія, Нідерланди, усі штати США, крім Аляски, Латвія, Туреччина. У кримінальному законодавстві цих країн містяться положення, згідно з якими умовно-дostroкове звільнення від відбування довічного позбавлення волі не поширюється на злочини певного виду або суд наділяється повноваженнями щодо встановлення такої заборони у конкретній кримінальній справі. Так, за ч. 6 ст. 61 Кримінального кодексу (далі – КК) Латвії претендувати на умовно-дostroкове звільнення не можуть особи, які засуджені за вчинення особливо тяжкого злочину, пов'язаного із сексуальним насильством щодо особи, яка не досягла шістнадцяти років [2]. У Туреччині така заборона поширена на злочини проти конституційного ладу та національної оборони (ст. 16 Закону про виконання покарання та заходів безпеки [3]). Відповідно до Додатку 21 до Закону про кримінальне правосуддя 2003 р. Англії суд, призначаючи довічне позбавлення волі особам, яким на момент вчинення злочину виро-

квнявся 21 рік, може ухвалити рішення щодо заборони дострокового звільнення від відбування цього покарання («whole life order»), якщо було вчинено умисне вбивство: 1) двох або більше осіб, якщо вони пов'язані з викраденням людини або із сексуальною чи садистською поведінкою засудженого; 2) дитини; 3) з політичних, релігійних, ідеологічних спонукань; 4) особою, яка раніше була засуджена за умисне вбивство [4]. У законі Польщі від 13 червня 2019 р., який містить цілу низку поправок до кримінального законодавства в частині застосування довічного позбавлення волі та який має набути чинності наприкінці 2019 р., передбачається можливість встановлення судом абсолютної заборони умовно-дostroкового звільнення від відбування цього покарання для випадків, якщо суд визнає, що характер, обставини вчиненого та особа винного свідчать про те, що її перебування на волі створює постійну загрозу для життя, здоров'я або сексуальної безпеки інших осіб (§ 4 ст. 77 Закону про внесення змін до КК Польщі від 13 червня 2019 р.) [5]. За ч. 3 ст. 41 КК Данії умовно-дostroкове звільнення від відбування довічного позбавлення волі не може бути застосовано до особи, яка є членом озброєної групи (ст. 180 КК Данії), злочинна діяльність якої становить підвищену суспільну небезпечність [6].

Умовно-дostroкове звільнення на підставі рішення виконавчої влади або Глави держави застосовується, наприклад, у Данії. Згідно зі ст. 41 КК Данії КК Міністр юстиції чи уповноважена ним особа може ухвалити рішення щодо умовно-дostroкового звільнення довічного засудженого після відбуття останнім 12 років. Умовами такого звільнення є наявність у особи постійного місця проживання, можливість отримання правомірних засобів для існування та дотримання особою умов звільнення, передбачених у КК Данії. Після звільнення починає спливати іспитовий строк тривалістю 5 років. У разі невиконання протягом цього строку умов звільнення або вчинення нового злочину рішення підлягає скасуванню, а засуджений направляється до відбуття довічного позбавлення волі (ч. 5 ст. 41 КК Данії) [6]. В Україні відповідно до ст. 87 КК та ст. 2 Указу Президента України «Про Положення про порядок здійснення помилування» засуджений також може бути звільнений від відбування довічного позбавлення волі на підставі Указу Президента про помилування, після відбуття 20 років, шляхом заміни довічного позбавлення волі на позбавлення волі строком не менше 25 років [7]. Водночас недоліками правової регламентації дострокового звільнення

від відбування довічного позбавлення волі в Україні визнаються: 1) відсутність чітких критеріїв оцінки ступеня ресоціалізації засудженого, а також 2) не визначення початкового моменту, з якого має спливати строк позбавлення волі, на яке замінюється довічне позбавлення волі, а саме чи має він спливати: а) з моменту початку відбування довічного ув'язнення чи б) з моменту затвердження акта про помилування.

Дострокове звільнення від відбування довічного позбавлення волі на підставі рішення суду; комісії по УДЗ або аналогічної практиці. Кримінальні законодавства країн, у яких даний механізм звільнення інтегрований у правову систему, по-різному вирішують питання мінімального строку відбутого покарання та умов такого звільнення. Так, за чинною редакцією відповідних статей КК Польщі засуджений може бути звільненим від застосування довічного позбавлення волі після відбуття ним 25 років (§ 3 ст. 78 КК Польщі), за умови що він досяг свого виправлення та не вчинитиме у майбутньому нових злочинів (§ 1 ст. 77 КК Польщі) [9]. Крім загального мінімального строку у 25 років, у § 2 ст. 78 КК Польщі передбачається можливість підвищення мінімального строку за рішенням суду в особливо обґрунтованих випадках. При цьому закон не розкриває зміст поняття «особливо обґрунтовані випадки», а також не окреслює максимально допустимі межі такого підвищення, а тому на практиці він може дорівнювати 30, 35 або навіть 40 років. Після звільнення «довічника», відповідно до чинної редакції § 3 ст. 80 КК Польщі, починає спливати іспитовий строк тривалістю 10 років, протягом яких служба пробачії здійснює контроль за його поведінкою. У разі невиконання умов звільнення рішенням суду скасовується, засуджений повертається до відбуття довічного позбавлення волі і може претендувати на повторне звільнення тільки після спливу 5 років (ст. 81 КК Польщі). Водночас, згідно зі змінами, які передбачені у законі від 13 червня 2019 р., із січня 2020 р. іспитовий строк для звільненого від відбування довічного ув'язнення може тривати пожиттєво (§ 3 ст. 80 Закону про внесення змін до КК Польщі від 13 червня 2019 р.) [6].

Закон про кримінальне правосуддя 2003 р. Англії передбачає диференційовані мінімальні строки умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі – 30, 25 або 15 років. Ці строки встановлюються законодавцем для злочинів, вчинених за певних обставин, які передбачаються у Додатку 21 до цього закону [4].

Так, мінімальний строк відбутого покарання у 30 років встановлено за умисне вбивство, вчинене, наприклад, у зв'язку з виконанням працівником правоохоронного органу або служби виконання покарань своїх обов'язків або з корисливих мотивів; 25 років – за вбивство, вчинене з використанням холодної зброї, для усіх інших випадків мінімальний строк відбутого покарання визначається у розмірі 15 років. Втім, закріплені у Додатку 21 даного закону розміри мінімальних строків не є обов'язковими для суду, а виступають лише орієнтирами, які він має враховувати під час ухвалення рішення в конкретній кримінальній справі. Так, у ч. 3, 5 ст. 269 Закону про кримінальне правосуддя 2003 р. Англії зазначається, що мінімальні строки відбутого покарання, передбачені у Додатку 21, є лише типовими мінімальними межами і суд може відійти від них, якщо, зважаючи на конкретні обставини та дані про особу винного, визнає це доцільним та необхідним [10]. При цьому характер та кількість конкретних фактичних обставин, встановлених судом, а також тривалість попереднього ув'язнення може бути підставою як для суттєвого зниження мінімального строку відбутого покарання, так і надзвичайного його підвищення, навіть до абсолютної заборони на дострокове звільнення (п. 9 Додатку 21). Якщо після відбуття визначеного судом мінімального строку Рада з умовно-дострокового звільнення задовольняє клопотання, засуджений до довічного позбавлення волі звільняється від відбування цього покарання з «ліцензією», яка містить певні умови, невиконання яких є підставою для скасування рішення про звільнення (Глава 6 Закону про кримінальне правосуддя 2003 р.).

Іспанія, яка тривалий час не передбачала в національній системі покарань довічного позбавлення волі, реанімувала цей вид покарання у 2015 р. (ст. 35 КК Іспанії) [11, с. 7-14]. Відповідно до ст. 92 КК Іспанії дострокове звільнення «довічника» може мати місце після відбуття ним 25 років призначеного покарання, а у разі засудження за сукупністю злочинів цей строк може становити 30 років (ст. 78 КК Іспанії) [12]. Суд ухвалює рішення, враховуючи особу засудженого, обставини вчиненого злочину, його поведінку під час відбування покарання, сімейний стан, ризики повторення злочинів, звіти адміністрації виконання покарання, висновки спеціалістів щодо сприятливого прогнозу соціальної реінтеграції. Засуджені за терористичні злочини для звільнення від подальшого відбування довічного позбавлення волі мають продемонструвати однозначну відмову від цілей та засобів теро-

ристинної діяльності, активну співпрацю з владою для попередження вчинення інших злочинів терористичною організацією тощо. У разі прийняття позитивного рішення встановлюється іспитовий строк тривалістю від 5 до 10 років, сприятливий вплив якого залежить від виконання звільненим покладених на нього обов'язків та дотримання встановлених заборон (ч. 2, 3 ст. 92 КК Іспанії).

У Німеччині перспективу умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі засуджений отримує після відбуття 15 років. Відповідно до § 57а КК ФРН умовами такого звільнення від подальшого відбування покарання, крім впливу визначеного строку, є забезпечення інтересів громадської безпеки та наявність згоди засудженого. Крім цього, обов'язковою умовою звільнення є висновки експертів, які засвідчують виправлення засудженого і відсутність ризиків вчинення ним нових злочинів після звільнення [13]. Звільнення від відбування довічного позбавлення волі є умовним, бо після звільнення починає спливати іспитовий строк, протягом якого службою пробації здійснюється посилений моніторинг за поведінкою звільненого та виконанням ним обов'язків, визначених судом. У разі недотримання умов звільнення рішення суду скасовується (§ 56е КК ФРН).

За австрійським кримінальним законодавством засуджений до довічного позбавлення волі може бути звільнений від подальшого відбування цього покарання за умови відбуття не менше 15 років та підстав вважати, що у майбутньому він не буде вчиняти нових злочинів (ч. 6 § 46 КК Австрії). Таке звільнення є умовним, а тривалість іспитового строку становить 10 років, після сприятливого завершення якого особа остаточно звільняється від відбування довічного позбавлення волі (ч. 1 § 48 КК Австрії) [14].

Кримінальне законодавство Швейцарії передбачає можливість звільнення довічно засудженого від відбування покарання після відбуття ним 15 років, а для виняткових випадків – після 10 років (ч. 5 ст. 86 КК Швейцарії) [15]. До виняткових обставин належать: похилий вік, тяжка хвороба або інші обставини, які свідчать про те, що особа не становить більше загрози для суспільства (ст. 64с КК Швейцарії). Рішення про дострокове звільнення базується на прогнозі майбутньої поведінки засудженого, зважаючи на його особистість та інші фактичні обставини. Для звільненого від відбування довічного позбавлення волі встановлюється п'ятирічний іспитовий строк, протягом якого контроль за його поведінкою здійснює служба пробації. (ст. 86 КК Швейцарії).

У деяких країнах, які офіційно відмовились від довічного позбавлення волі та не передбачають його в системі покарань свого внутрішнього права, все ж таки можливість пожиттєвої ізоляції особи, яка вчинила особливо тяжкі злочини проти життя та здоров'я інших осіб, існує. Це так зване *неофіційне довічне позбавлення волі*, яке полягає у: 1) засудженні особи до досить тривалого строку позбавлення волі; або 2) застосуванні до засудженого заходів безпеки, внаслідок яких він може перебувати в ізоляції від суспільства протягом невизначеного строку, навіть до його біологічної смерті [16, с. 2]. Так, у кримінальному законодавстві штату Аляска США не передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, однак максимальний строк позбавлення волі становить 99 років [17]. У Хорватії максимальний строк позбавлення волі становить 50 років (ст. 46 КК Хорватії) [18]. Виходячи з показників середньої тривалості життя людини, ці строки позбавлення волі цілком можуть бути прирівняні до довічного відбуття призначеного покарання.

Ряд країн, які офіційно відмовилися від довічного позбавлення волі, передбачають у своєму арсеналі заходи безпеки, застосування яких може призводити до пожиттєвої ізоляції особи від суспільства. Так, система покарань Норвегії не передбачає довічного позбавлення волі. Максимальне покарання у Норвегії зазвичай становить 21 рік, втім, згідно з останніми змінами, за терористичні акти, геноцид, злочини проти людства та військові злочини максимальний строк позбавлення волі може становити 30 років [19]. Водночас, згідно зі статтями 40-47 КК Норвегії, до особи може бути застосований такий захід безпеки, як «превентивне затримання» («*Forvaring*»), зміст якого полягає в ізоляції осіб, щодо яких існує високий ризик рецидива, внаслідок чого вони визнані небезпечними для суспільства. Цей захід не визнається покаранням, бо йому не притаманна мета кари, відплати за вчинене. Метою його застосування є захист суспільства від можливого повторення злочинів з боку такої особи. Зазвичай він вибирається щодо осіб, які вчинили особливо небезпечні насильницькі злочини проти життя, здоров'я, сексуальної свободи та недоторканості тощо, та застосовується після відбуття призначеного судом покарання. Тривалість його застосування у КК Норвегії не визначена, бо суд встановлює його строк в межах до 5 років, проте обмежень щодо його продовження у КК Норвегії не передбачено, а отже, суд може подовжувати цей строк невизначену кількість разів. Водночас засудженому,

до якого застосовується «превентивне затримання», надається можливість змінити свою поведінку та адаптуватися до суспільного життя. Якщо, за висновками експертів, таке відбудеться, засуджений звільняється від застосування цього заходу безпеки.

Схожі заходи безпеки застосовуються у Швейцарії – «Verwahrung» (статті 64, 65 КК Швейцарії), Данії – «Forvaring» (ст. 70 КК Данії), Німеччині – «Sicherungsverwahrung» (§ 66, § 66a, § 66b и § 66c КК ФРН). Порівняно з покаранням ці заходи безпеки передбачають більш «пільгові» умови режиму утримання особи в ізоляції. Втім вони не мають строкового характеру. Зазвичай вони обираються судом на строк не більше 5 років, протягом яких із певною періодичністю з'ясовується факт наявності ризиків щодо вчинення особою нового особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я інших осіб. Якщо такі ризики значно знижуються або взагалі виключаються – особа звільняється від застосування заходу безпеки, якщо ні – то після спливу визначеного судом строку строк застосування заходу безпеки знов продовжується.

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про існування різних підходів до визначення порядку умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі, які полягають у повній забороні звільнення від відбування цього виду покарання, встановленні різних розмірів мінімального строку відбутого покарання, різної тривалості іспитового строку, який спливає після такого звільнення тощо. Втім загальним для правової регламентації застосування довічного позбавлення волі у зарубіжному праві є не тільки існування механізму, який забезпечує реалізацію права на надію засудженого колись бути звільненим від подальшого відбування цього покарання, а й наявність широкого арсеналу заходів кримінально-правового характеру, спрямованих на захист прав і законних інтересів інших осіб, суспільства та держави від повторення злочинних посягань з боку особи, яка претендує на дострокове звільнення.

Застосування будь-якого покарання має забезпечувати виконання завдань, які поставлені перед кримінальним законодавством України, а саме правове забезпечення охорони найбільш цінних суспільних відносин від злочинних посягань (ст. 1 КК України). У зв'язку з цим розроблення та впровадження нового механізму умовно-дострокового звільнення від відбування довічного позбавлення волі у правову систему України має не тільки забезпечувати право засудженого, який довів своє виправ-

лення, бути звільненим від подальшого відбування призначеного покарання, а й гарантувати ефективний захист суспільства від рецидивної поведінки з його боку. Саме одночасне забезпечення ефективної реалізації цих прав – засудженого та суспільства – має бути орієнтиром у процесі реформування механізму судового припинення подальшого відбування довічного позбавлення волі в Україні. Зокрема, це стосується визначення мінімального строку відбутого покарання, інших умов такого звільнення тощо.

Список використаних джерел:

1. Sixth United Nations congress on the prevention of crime and the treatment of offenders. Caracas, Venezuela, 25 August-5 September 1980. Report prepared by the Secretariat. United Nations New Yoik, 1981. 87 с. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/30439/files/a-conf-87-14-e.pdf>. (дата звернення: 12.07.2019).
2. Kriminālikums: likums 17.06.1998 / Saeima. URL: https://likumi.lv/doc.php?id=88966&version_date=15.11.2006 (дата звернення: 12.07.2019).
3. 5275 Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazi Hakkinda Kanun. URL: <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/ceza-ve-guvenlik-tedbirlerinin-infazi-hakkinda-kanun-5275> (дата звернення: 12.08.2019).
4. Schedule 21 Determination of minimum term in relation to mandatory life sentence. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/schedule/21/enacted> (дата звернення: 02.08.2019).
5. O zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw: Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej. URL: http://orka.sejm.gov.pl/proc8.nsf/ustawy/3451_u.htm (дата звернення: 12.07.2019).
6. Bekendtgørelse af straffeloven: Lovbekendtgørelse nr. 977 af 9. august 2017. URL: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=202516> (дата звернення: 12.07.2019).
7. Положення про порядок здійснення помилування: Указ від 21 квітня 2015 року № 223/2015/ Президент України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/Laws/show/223/2015> (дата звернення: 22.07.2019).
8. Kodeks karny: Ustawa Nr 88 poz. 553 z dnia 6 czerwca 1997 r. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 12.08.2019).
9. Wilk Leszek Kara dożywotniego pozbawienia wolności a instytucje warunkowego zwolnienia i prawa łaski. Prokuratura i Prawo. 2008. № 10. С. 11 –24. URL: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:JIV1Umgct28J:scholar.google.com/&hl=ru&as_sdt=0,5 (дата звернення: 12.08.2019).
10. Criminal Justice Act 2003. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/part/12/chapter/7/enacted> (дата звернення: 02.08.2019).

11. Gargallo Vaamonde Luis; Oliver Olmo Pedro La cadena perpetua en Espaca: Fuentes Para La Investigaciyn Histryica / Luis Gargallo Vaamonde y Pedro Oliver Olmo (coords.).– Grupo de Estudio sobre Historia de la Prisiyn y las Instituciones Punitivas y Universidad de Castilla-La Mancha, Ciudad Real : 2016. 176 p.

12. Código Penal: Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre. URL: <https://www.boe.es/buscar/pdf/1995/BOE-A-1995-25444-consolidado.pdf> (дата звернення: 12.08.2019).

13. Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871. Neubekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322). URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html#BJNR001270871BJNE068403123> (дата звернення: 12.08.2019).

14. Strafgesetzbuch: Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über. URL: <https://www.jusline.at/gesetz/stgb> (дата звернення: 12.07.2019).

15. Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937 (Stand am 1. Juli 2019).

URL: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html#a40> (дата звернення: 12.07.2019).

16. Смит Дирк ван Зил, Эплтон Кетрин. Пожизненное лишение свободы. Краткий информационный документ : Концептуальная записка по вопросу о пожизненном заключении. Лондон : Международная тюремная реформа, 2018. 14 с.

17. Nichanian Daniel Reformers Target Life Imprisonment and Sentences of Life Without Parole. URL: <https://www.appealpolitics.org/2019/reformers-target-life-imprisonment-and-sentences-of-life-without-parole/> (дата звернення: 12.08.2019).

18. Kazneni Zakon. URL: <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Kazneni%20zakon-neslužbeni%20pročišćeni%20tekst.pdf> (дата звернення: 12.08.2019).

19. Straffeloven: Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven). URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28> (дата звернення: 12.07.2019).

This article provides a comparative analysis of the order parole from serving a life sentence in Austria, England, of Denmark, Spain, Latvia, Norway, Poland, USA, Turkey, Ukraine, Germany, Croatia and Switzerland. In Ukraine, a life sentence sentenced person may be released from serving this sentence only after serving a 20-year term on the basis of a Presidential Pardon Ordinance. Found that foreign law by virtue of national characteristics, the issue of early release of prisoners serving life imprisonment solved in a different way and with certain peculiarities. The study of criminal law provisions in these countries suggests that the mechanism of parole from serving a life sentence is aimed at ensuring a balance between protecting the rights and freedoms of the convicted and protection of the rights and legitimate interests of others, society and state. In order to balance these interests, some of these countries provide for an absolute prohibition on early release from life imprisonment for certain types of criminal activity. This prohibition directly foreseen in the law or established by court. The issues of the conditions of such release are resolved in different ways, different sizes of the minimum term of serving sentence are set; different length of the probationary period, which expires after being released from life imprisonment, etc. Minimum term to serve a sentence in these countries can directly be fixed by law or its definition falls under the authority of the court. There is no trend in the law of these countries to refuse life imprisonment. On the contrary, it has been found that countries that have not provided this type of punishment for a long time in the national system of punishment, for example, Spain, have reintroduced it, and other countries are reforming the parole mechanism in order to increase the conditions of such release. It is found that countries that do not provide life imprisonment in their system of punishment are widely applied to persons who have committed particularly serious crimes related to violence against the victim or sexual crimes, security measures in the form of forced isolation from society for an indefinite period, which may continue until the death of the convicted person.

Key words: life imprisonment, punishment, pardon, painful condition, parole.